

ÜVEGGOLYÓ

V. évf., 31. (219.) szám ■ A Magyar Szó művelődési melléklete ■ Szerkeszti: Gruik Ibolya

Bánát és a sváb élet festője

Ötven éve halt meg Stefan Jäger

Idén kétszeres jubileummal emlékeznek meg a 135 éve született és 50 éve elhunyt Stefan Jäger festőművészről, aki alkotásain a Duna menti svábok életét örökítette meg. Mintegy kétszáz vásznával, hatszáz karcolatával és grafikaival a jövő nemzedékeknek hagyott hátra bizonyítékot egy népről, amely több mint 250 évig élt ebben a térségben.

A németek betelepítése c. triptichon

A nagyikövendi Jovan Popović Népkönyvtár a Vinczehidly (nagybirtokos, takarékpénztár-igazgató, a Magyar Országgyűlés küldötte) család egykori házában van. Az épület a 19. század végén épült, 1945 óta kulturális intézmény. A háború előtti jómódú családok házaiból visszararcolt vagy államosított birtokdarabokkal van be rendezve. Így kerültek az intézmény létesítményébe a múltkori szomszédok is, amelyekről keveset vagy semmit nem lehetett tudni. A könyvtár létesítményét évente felújították, a falak és a mennyezetet a könyvtárosok a könyvtár felújításakor felújították, a könyvtár létesítményét évente felújították, a falak és a mennyezetet a könyvtárosok a könyvtár felújításakor felújították.

A nagyikövendi Jovan Popović Népkönyvtár a Vinczehidly (nagybirtokos, takarékpénztár-igazgató, a Magyar Országgyűlés küldötte) család egykori házában van. Az épület a 19. század végén épült, 1945 óta kulturális intézmény. A háború előtti jómódú családok házaiból visszararcolt vagy államosított birtokdarabokkal van be rendezve. Így kerültek az intézmény létesítményébe a múltkori szomszédok is, amelyekről keveset vagy semmit nem lehetett tudni. A könyvtár létesítményét évente felújították, a falak és a mennyezetet a könyvtárosok a könyvtár felújításakor felújították.

Egyetemi tanulmányait befejezve egy ideig Pesten szabadművészként dolgozott. Tanulmányutat tett Olaszországba, Ausztriába és Németországba. Ulmban és Münchenben külön figyelmet szentelt a régi német népviseletek tanulmányozásának. Képei Pesten kedves visszhangra találtak, különösen Almási műkereskedőnél. Megrendelésre szentképeket, szendeleket és tájképeket festett. Az aradi katolikus templomnak megfestette Szent István, a jászai templomnak Gabriel arkangyal képét. Miután elhagyta Pestet, Zombolyán telepedett le, itt élt élete végéig.

ELSŐ NAGY MŰVE

A németlakta Gyertyános község megrendelésére megfestette a *Németek betelepítése* című triptichont. A monumentális kompozíció három részből áll. Négy évig dolgozott rajta. A történelmi jellegű triptichon méretei 1,5x5 méter, és három egységből áll. Az első az *Ula-*

Vasárnapi templombamenet

zás, a második a *Pihenő*, a harmadik a *Megérkezés*.

Nagy vágyának eleget téve, hogy az egykori német telepések népviseletét minél tökéletesebben vigye vászra, újra elutazott Ulmba, Nürnbergbe és Stuttgartba. Ott a sokféle német viselet vázlatait tanulmányozta, azokét a területét, ahonnan a 18. században indultak el a kivándorlók, akik az Osztrák-Magyar Monarchia déli részén telepedtek le. Ezután a Duna menti Ulmba kerültek, ahonnan a telepés családokat szállító tutajok indultak („ulmi dobozok”, németül: Ulmer Schachteln). Számos képe készült a németek kitelepüléséről. Történelmi és néprajzi vonatkozású alkotásainak köszönhetően megörökítette a korbeli életet, az akkori ruhaviseletet, a vert falú, náddal fedett házak építését, az utcák kinézetét.

Az I. világháborúban katona volt Szerbia, Olaszország és Erdély frontján. Keveset szabadidejét festéssel töltötte el. Egyik akvarelljén megörökítette a leégett sabácsi templomot, a másikon a kőes, kopár halvány tájat.

Első nagy tárlata Nagybecskerekken volt 1930-ban, Petri Márta rendezésében. Az eseménynek az akkori sajtó nagy visszhangot adott. A múlt század harmincas éveiben

EGY GONDOLAT

Az Élet a szabadot szereti
Vagy azt, ki békés, béklyós, vidám rabja,
Minden szavát aki kineveli,
Vagy aki mindet komolyan fogadja.

Ady Endre: Margita és sorsunk

Stefan Jäger mellszobra a zombolyai, róla elnevezett múzeum előtt

telt viseletük tűzijátékra emlékeztető színeinek. Nem feledkezett meg a kibicelőről, az idős asszonyokról, a nagyanyákról és nagynénikről, a gyerekekről, akik megérintették az ünnepi hangulatot visszaidő képet.

Jäger nagy természet szerető volt. Mindennapi sétái a szülőföld síkságának szépségeit tárták fel számára, melynek ritmusa évszakokon át visszatükröződnek vásznain. A kritikusok kiemelik, hogy képein látható, minden hitét a természet tisztaságából merítette. Sétái során festőkészletét felülkötötte a mezőn, ahol minden csupa fény és szín volt. Így készült a *Lány a sarlóval*, a *Visszatérés a mezőre*, nők portréi, amelyek kontasztal a természetnél lényegesebbek: ők szemérmesek, szegényesek, szerények, bájosak, ajkukon titokzatos mosoly.

A szülőföld szépsége, a széles bányásági táj és a *Borkanyó*, a bányászi nő a mindennapi munkában vagy *Nő a csuklyával*, az *Első harca*, emlékezés a bányász fekete föld egykor kinszenvedés felszántására, az illatos tavaszi kert és a *Kislány virágos orgonabokor alatt* csak néhány motívum Stefan Jäger festő alkotásából. Keveset fejtésével köztudott ez található: „Az én tevékenységem abban tükröződik, hogy megpróbáltam honfitársainak a művészetet hozzáférhetővé tenni, közben arra törekedtem, hogy könnyen érthető formával bemutassam motívumokat a bányászi népi életből.”

A második világháború után igen szerényen élt abból a pénzből, amit a világban szétszóródva élő, honvágytól gyötört honfitársai képrendeléseiből keresett meg 1957-ben, a 80 születésnapjára a román államtól, megfizetés nélkül, kapott egy nagyobb pénzösszeget és a munkaerő második fokozatát. Miután majd teljes vázlatköllektől a temesvári Binári Múzeumnak ajándékozta, szerény állami nyugdíjban részesítették. Ezzel az idős művész jövője biztosítottá vált. A mindenhol megbecsült és szeretett mester, meggyengült egészségével, élete utolsó éveit magányosan és elhagyottan élte. Lakásában találták meg holan 1962. március 10-én. Másnap temették el a zombolyai katolikus temetőben, anyja mellé. Sírjánál több ismert, hatalmas levő szemelytartott beszédet. Megtisztelték a hatalmas képviselő és a művészek, de az állami temetés elmaradt.

Stefan Jäger festő hagyatéka három kis olajkép és négy akvarell volt. 1968-ban a festő egykori műtermet átalakították sajátos emlékhelynek. Abban az épületben kapott helyet Stefan Jäger, ahol szemérmes tárgyai vannak kiállítva, néhány portré és számtalan képreprodukció. Az eredetiek többsége is magánygyűjteményekben vannak Bányában, Magyarországon, Ausztriában, Németországban, az Amerikai Egyesült Államokban. A nagyikövendi népkönyvtár letárolásán van a legnagyobb Duna menti sváb festő vásztárol.

■ ISTVÁN Márta

Jászai oltárkép

Kislány az orgonabokrok alatt